Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського
Державний університет інфраструктури та технологій (Київ)
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)
Гуманітарно-економічна академія (Польща)
Поморський університет (Польща)
Університет імені Яна Кохановського в Кельцях (Польща)
Аріельський університет (Ізраїль)
Університетський коледж Копенгагена (Данія)
Освітня компанія LTD LOGOSI (Грузія)
Товариство філософської педагогіки ім. Б. Трентовського (Польща)
Рада азербайджанців України в Полтавській області
Почесне консульство Литовської Республіки в Полтавській області
Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського
Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка

ЕТНОДИЗАЙН
У КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Збірник наукових праць

КНИГА ЧЕТВЕРТА

Полтава
2026

УДК 7.012:392(=161.2)
Е 88

Рекомендовано до друку
Вченою радою Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г.Короленка
Протокол № 7 від 28.01.2026 р.

Рецензенти:
Борисова Т. М. – *кандидат педагогічних наук, професор;*

Курач М. С. – *доктор педагогічних наук, професор*

Руденченко А. А. – *доктор педагогічних наук, професор*

Редакційна колегія:

Гриньова М. В. – *головний редактор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, доктор педагогічних наук, професор;*

Антонович Є.А. – *заступник головного редактора, завідувач кафедри етнодизайну, графіки і реклами Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, професор;*

Срібна Ю. А. – *кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;*

Титаренко В. П. – *доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;*

Цина А.Ю. – *доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;*

Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції. Кн. 4 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. **М.В. Гриньова,** упоряд. і відп. ред. **Є. А. Антонович, Ю. А. Срібна** та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2026. 490 с.

У збірнику опубліковано наукові статті, в яких розкрито теоретико-методологічні засади розвитку етнодизайну в контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції.

Розраховано на науковців, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

© Гриньова М.В., Антонович Є.А., та ін., 2026

Полюшкін Сергій, Харченко Катерина, Харлан Олександр (Дніпро,Україна)
СИНТЕЗ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОМОТИВІВ У ДИЗАЙНІ ЯК ШЛЯХ ДО КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ…….. 194

Школьна Ольга (Київ, Україна)
ФЛОРЕАЛЬНІ МОТИВИ НАТЮРМОРТІВ «МАЛИХ ГОЛЛАНДЦІВ» ЯК ДЖЕРЕЛА ІНСПІРАЦІЙ ВІЗЕРУНКІВ «НІМЕЦЬКІ КВІТИ» В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ФАРФОРІ…… 201

Янковська Лариса, Лисенко Оксана, Рошак Дар'я,
Кривошеєва Валентина (Дніпро-Кривий Ріг, Україна)
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ТАТУЮВАННЯ ЯК ВІЗУАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА ПРАКТИКА: ТВОРЕННЯ МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ У ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ…….. 214

Сліпчишин Лідія, Гевало Василь (Київ, Україна)
ЯВОРІВСЬКА ХУДОЖНЯ ШКОЛА:
ІНТЕГРАЦІЯ ТРАДИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ……. 220

Лук'яненко Олександр, Майструк Назар (Полтава, Україна)
ЕЛЕМЕНТИ ЕТНОДИЗАЙНУ В КОСТЮМОГРАФІЇ ВИСТАВИ «КОНОТОПСЬКА ВІДЬМА» ПОЛТАВСЬКОГО ТЕАТРУ ІМЕНІ М. В. ГОГОЛЯ……. 227

Силко Роман (Чернігів, Україна)
ГОТФРІД ЗЕМПЕР ЯК ЗАЧИНАТЕЛЬ ТЕКТОНІКИ ТА БІОНІКИ У ЕТНОДИЗАЙНІ…….. 230

Байда Ярослав (Київ, Україна)
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СИНДРОМ СТЕНДАЛЯ» У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ХУДОЖНИКА…….. 236

Довженко Ірина, Овчарек Володимир, Чжівей Ван, Яворський Олександр (Київ, Україна)
ВІЗУАЛЬНА МОВА МОБІЛЬНОГО ІНТЕРНЕТУ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОСТІ…….. 241

Савейкіна Тамара (Кривий Ріг, Україна)
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
У ФОРМУВАННІ ЦІННОСТЕЙ ЕТНОДИЗАЙНУ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ….. 244

Нікіфоров Борис (Полтава, Україна)
МУЗЕЇ СВІТУ: ГОЛОВНІ ВИСТАВКОВІ КОЛЕКЦІЇ……. 247

ЕТНОАРХІТЕКТУРА ТА ЕТНОДИЗАЙН: ПОШУКИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ

Джевага Григорій (Чернігів, Україна)
ЕТНОДИЗАЙН ЦИФРОВОЇ КАЛІГРАФІЇ…….. 253

УДК 378.02.04:745

Лідія Сліпчишин, Василь Гевал
(Київ, Україна)

ЯВОРІВСЬКА ХУДОЖНЯ ШКОЛА: ІНТЕГРАЦІЯ ТРАДИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

Анотація. У статті розглянуті соціально-економічні та соціально-культурні аспекти розвитку художньої освіти в Україні. Окреслено роль художніх професійно-технічних закладів для розвитку креативних індустрій в регіонах. Висвітлено проблеми, що торкнулися професійно-художньої освіти на нинішньому етапі реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти, та їх вирішення на прикладі регіональної художньо-мистецької школи. Наголошено на цінності традиційних художніх і ремісничих фахів для культурної спадщини України. Акцентовано увагу на важливості врахування впливу інновацій на функціонування в регіоні традиції та пошуку шляхів інтеграції традицій та інновацій. Висвітлено досвід інтеграції традицій та інновацій на прикладі історичної яворівської художньої школи, традиції якої продовжує ДНЗ «Художнє професійно-технічнеучилище імені Й.П.Станька».

Ключові слова: професійно-художня освіта, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, фахівець художнього профілю, народні художні промисли і ремесла, регіональна художньо-мистецька школа, інтеграція традицій та інновацій, Яворівщина.

Водночас із входженням України в єдиний європейський простір постало питання щодо модернізації освіти і наближення її до європейських і світових стандартів. Особливо це стосується художньої освіти, яка досить довго залежала від стратегічного бачення керівних кадрів держави, а сам процес модернізації мав ситуативний характер. Тому проблема збереження традицій водночас з необхідністю творити майбутнє, бачити шляхи його формування цілком залежала від тих, кого вона хвилювала. Відповідно, нині на теренах України можна виокремити досить багато художньо-мистецьких шкіл, які зробили свій внесок у розвиток художньої культури, мистецтво, освіту та виробництво країни.

Сучасні світові художні тенденції спрямовані на розширення напрямів художньої освіти, дослідження актуальних художніх процесів, особливо на перетині різних культур, і освітніх практик, що дає можливість представляти культурний контент країни на світовому рівні. Україна позиціонує себе як серйозний гравець у світовому культурному просторі, що спонукає до серйозної уваги до проблем, які перешкоджають цьому процесу. Важливу частину культурного контенту продукують фахівці художнього профілю і народних художніх ремесел, яких готують в художніх закладах системи професійної (професійно-технічної) освіти (*далі* – П(ПТ)О). Сьогодні ці заклади, а значить і професійно-художня освіта, потрапили в несприятливі обставини, вихід з яких потребує конкретних законодавчих та організаційних рішень.

Розвитку професійно-художньої освіти сприяли результати досліджень науковців, які розглядали спектр проблем в напрямах: філософії культури та етнокультури (Л. Довга, І. Зязюн, С. Кримський, В. Личковах, М. Попович, Н. Турпак), теорії і практики художньо-мистецької освіти (В. Орлов, О. Отич, О. Рудницька, О. Фурса), естетики і розвитку художньої творчості (Г. Васянович, Т. Гарькава, В. Кудін, Л. Левчук), дизайн-освіти та етнодизайну (Є. Антонович, М. Близнюк, В. Прусак, А. Руденченко, В. Тименко), професійно-художньої освіти (С. Алєксєєва, І. Андрощук, В. Радкевич) та інші. На основі аналізу результатів цих досліджень, ми дійшли висновку, що в науковому просторі недостатньо уваги приділено регіональним мистецьким школам, які, за словами О. Перця «презентують мистецькі особливості головних історико-етнокультурних регіонів країни» [4, с. 66].

Мета дослідження, викладеного у статті, полягає у висвітленні проблем, що торкнулися професійно-художньої освіти на нинішньому етапі реформування системи П(ПТ)О, та їх вирішення на прикладі регіональної художньо-мистецької школи.

Завдання статті: розгляд соціально-економічного і соціально-культурного аспектів розвитку художньої освіти в Україні; визначення ролі художніх закладів П(ПТ)О для розвитку креативних індустрій в регіонах; вплив інновацій на розвиток художньої освіти та відповідних закладів в регіонах; висвітлення досвіду інтеграції традицій та інновацій на прикладі історичної яворівської художньої школи, традиції якої продовжує ДНЗ «Художнє професійно-технічне училище імені Й. П. Станька».

Як зазначає Ю. Чекардін, історико-культурний ізоляціонізм багатьох пострадянських держав призвів до живописної та мистецької обмеженості, яка має поступово долатися ефективними засобами. Результатом цих процесів є повільне руйнування культурних бар'єрів, активне усвідомлення художніх традицій, розширення українського мистецтва в публічному просторі та зміцнення його соціальної дії. Сьогодні таким чином формуються нові взаємозв'язки при осмисленні історичної пам'яті, постколоніального та пострадянського досвіду та приходить усвідомлення того, що мистецтво – це важлива ланка комунікації в суспільстві. У цьому контексті на зламі XX-XXI століть виокремились нові тенденції у розвитку національного мистецтва: розуміння цінності художнього спадку і збереження традицій; потяг до експериментування та оновлення мови мистецтва; насичення доробку тематикою світової класики і сучасними художніми здобутками; використання нових явищ і форм художньо-мистецького вираження; намагання увійти у світовий художній контекст при збереженні національної культури [10].

Нині особливістю економічного розвитку України є впровадження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр. та відповідних обласних стратегій. Після початку війни було порушено питання про її перегляд і коригування, що знайшло своє відображення в узгодженні з Планом відновлення України, в якому креативним індустріям присвячений розділ «Культура та інформаційна політика». У цьому документі визначені коротко-, середньо- і довгострокові напрями розвитку креативних індустрій. Напрями на коротко- і середньострокову перспективу стосуються відновлення та збільшення фондів Українського культурного фонду, просування культурного продукту для популяризації України за кордоном (до 2025 р.), підтримка діяльності в сфері культури і креативних індустрій, підтримка індивідуальних митців, колаборація між різними секторами креативних індустрій (наприклад, крафти і дизайн, дизайн та ІТ). Наголошено, що головним суб'єктом державної підтримки інноваційного розвитку креативних індустрій, відповідних підприємств та установ має бути Національне агентство розвитку креативних індустрій [2].

Цікаві та актуальні рішення в сфері інноваційного розвитку художньої освіти, дизайн-освіти та етнодизайну пропонують автори Є. Антонович і В. Тименко. На їхню думку, знакові дизайн-проєкти останніх років допомогли проявитися особливостям українського етностилю і зробили його впізнаваним і шанованим у міжнародній професійній спільноті. Цифрові технології сприяють інтеграції традиційного народного мистецтва з сучасними видами дизайну та появі різноманітних етнопродуктів і послуг. Це актуалізує потребу підготовки у закладах вищої освіти українських етнодизайнерів «на засадах традиціоналізму, що полягає у виникненні циклічно нового пласта національної культури шляхом варіювання типових зразків матеріальних і нематеріальних артефактів історико-етнографічних територій для їх подальшого тиражування засобами сучасних технологій художнього, інженерно-технічного і комп'ютерного проєктування» [1, с. 304]. Як показав досвід підготовки у закладах вищої освіти фахівців у сфері мистецтва і виробництва, випускники П(ПТ)О завжди вирізнялись базовою професійною підготовкою. Логічно припустити, що заклади професійно-художньої освіти за наявності необхідного рівня академічної, художньої та професійної підготовки випускають потенційних етнодизайнерів.

У контексті нашого дослідження розвиток креативної економіки в регіонах має велике значення. Ми погоджуємось з Т. Посновою та М. Теліщук у тому, що

«відновлення креативної економіки в регіонах дасть змогу підтримати економіку, зупинити відтік фахівців з країни та запровадити нові культурні та соціальні ініціативи відповідно до історичного та культурного контексту в різних регіонах. Адже поєднання економічних чинників, креативних і культурних аспектів створюють потужні можливості, термін придатності яких дуже довготривалий» [5, с. 21]. Це означає, що наявність творчих осередків в регіоні має значення.

У просуванні культурного продукту для популяризації регіону і України в художньо-мистецькій сфері, в художньому виробництві перевагу мають ті регіони, де функціонують заклади професійної художньої освіти. Ретроспективний аналіз показав, що відомі заклади професійно-художньої освіти завжди виконували роль атрактора, який приваблював абітурієнтів, готував кадри для багатьох регіонів, формував професійну ідентичність.

Багатовекторність і багаторівневість мистецької освіти забезпечується функціонуванням конкретних типів професійних освітніх закладів, кожен з яких має своє завдання. У вертикалі «загальна середня школа – професійно-технічна освіта – вища освіта» недооціненим залишається потенціал художніх закладів у системі П(ПТ)О, що негативно відбилося на сучасному етапі її модернізації.

У процесі реформування системи П(ПТ)О найбільше постраждали ті освітні заклади, у яких відбувається відбір учнів за здібностями (художньо-мистецькі освітні заклади). Тому важливо урахувати цю особливість і створити умови для збереження художніх закладів, тим більше, що багато з них виникли в місцях осередків народних промислів і ремесел із давніми традиціями. Оскільки не в кожному регіоні є заклади професійно-художньої освіти, то в багатьох непрофільних закладах відкривали набір здобувачів на популярні професії, для яких потрібна хоч мінімальна художня підготовка (перукар, манікюрниця та ін.). У сучасних умовах виникла серйозна суперечність, пов’язана з виконанням професійно-художнім закладом регіонального замовлення на фахівців художнього профілю і встановленням межі набору для підтримки державою модернізації матеріально-технічної бази закладу за кошти державного бюджету.

Одним із очікуваних результатів модернізації є оптимізація закладів, що дає можливість акумулювати державні кошти, використати їх з більшою економічною вигодою та водночас задовольнити регіональні потреби у робітничих кадрах. Але як бути з багатьма художніми ремісничими професіями, які на межі зникнення в системі П(ПТ)О – різьбяр, ткач художнього ткацтва, вітражник, виробники художніх виробів з різних матеріалів та інші?

Насправді така ситуація має природне пояснення. Зміни в економічній системі держави, починаючи з середини 80-х рр. ХХ ст., і нестабільність в умовах перехідної економіки підштовхнули більшість професійно-технічних училищ відкривати популярні серед населення професії, не пов’язані з основним профілем закладу. Через відсутність набору багато фахів перейшли в розряд дефіцитних (токарі, фрезерувальники, теслярі тощо). Згодом заклади змінювали профіль підготовки, інколи радикально. Це означає, що одні заклади напрацьовували традиції дуже довго, а іншим цього часу бракує, вони орієнтовані лише на коротку перспективу.

У 2022 році нами було проведено дослідження щодо виявлення закладів системи П(ПТ)О і непрофільних закладів, де готують фахівців художніх професій [6]. Було виявлено 15 художніх закладів системи П(ПТ)О, в яких готували фахівців художнього профілю. У підготовці таких фахівців до них долучилися міжшкільні комбінати і нехудожні заклади, які таким чином розширили можливість виконати набір. Найбільш популярним був фах «різьбяр по дереву і бересті», за яким здійснювали підготовку 7 художніх училищ, 3 міжшкільні навчально-виробничі комбінати (всі в Івано-Франківській області, багатій на деревину), 10 закладів інших профілів. Водночас фах «килимар» давав лише 1 заклад (Решетилівський художній професійний ліцей), «реставратор виробів з дерева» – давали 2 заклади, з них 1 – художній; «реставратор

пам’яток дерев’яної архітектури – 2 заклади нехудожні; «коваль художнього кування» у складі інтегрованих професій в деяких з 24 закладів, де готували «ковалів ручного кування» [6, с. 51].

У 2024 р. був проведений повторний моніторинг закладів П(ПТ)О, за результатами якого ми дійшли певного висновку. Професійно-технічні заклади за статусом «художні» зникають, перш за все тому, що не можуть виконати набір в межах ліцензованого обсягу на традиційні художні професії, зокрема такі, як: виробник художніх виробів з кераміки, з дерева, з лози, з металу. Вони змінюють назви і статус та орієнтуються на популярні сучасні професії (флорист, візажист, манікюрниця та ін.). Щоб не втратити професію, заклади інтегрують професії залежно від того, на вимоги яких роботодавців вони орієнтуються. Спостерігаються регіональні особливості здійснення набору на професії вишивальниця, різьбяр, столяр, тесляр, коваль ручного кування та інші. Якщо заклад зберігає свій профіль та унікальні професії, то він ризикує опуститися в рейтингу по набору до межі закриття, бо не завжди регіон щорічно потребує значної кількості фахівців навіть унікальних професій.

Сучасний підхід до створення «образу» закладу П(ПТ)О пов'язаний з маркетинговими інструментами, серед яких найпопулярнішими і дієвими є технології створення бренду та іміджу. Ці поняття хоч подібні, але нетотожні. «Бренд» у перекладі з англійської мови означає товар, який має свою розрекламовану марку [9, с. 76]. У цьому контексті в Україні знайдеться не так багато закладів П(ПТ)О, які спромоглися долучитися до місцевого бренду і отримати чудову базу для формування традицій та іміджу закладу. Поняття «іміджу» стосується цілеспрямованого формування в рекламних цілях образу людини або колективу [9, с. 357].

Імідж є самопрезентацією, яка транслює у соціальне середовище образ закладу, формує суспільну думку та його соціальний стереотип. Очевидно, що досвід такої комунікації характерний для закладів, які відповідають ціннісним установкам суспільства, причетні до формування регіональних традицій. Як будь-яке явище в наукових дослідженнях, так і імідж закладу можна дослідити за допомогою комплексних індикаторів, що містять конкретні показники для охоплення спектру його характеристик. Як зазначають автори [7, с. 58–59], щоб бренд та імідж стали конкурентною перевагою закладу, мають сформуватись такі передумови, як якість, історія, інноваційні практики та обов’язково позитивно діючі соціальні та фінансові фактори. Часто останні передумови стають визначальними, тому недостатнє розуміння перш за все регіональним керівництвом ролі закладу негативно впливає з точки зору профорієнтації, особливо для професійно-художніх закладів, які готують фахівців унікальних професій або розташовані в центрах народних промислів і ремесел.

У цьому контексті можна виокремити два відомих в Україні професійно-художні заклади, які стикнулися з цією проблемою – Решетилівський художній професійний ліцей та ХПТУ імені Й.П.Станька. У кожного з них є свої особливості формування історії закладу, взаємодії з регіональним середовищем і роботодавцями, інтеграції традицій та інновацій. Спільною проблемою є те, що намагання втримати статус «художнього» закладу П(ПТ)О і якості підготовки фахівців з унікальних професій в центрах народних промислів і ремесел входить в суперечність з основною вимогою для П(ПТ)О – здійснити набір здобувачів в межах ліцензованого обсягу, зменшити вартість підготовки.

Таким чином, на основі викладеного вище можна дійти висновку про те, що збереження і розвиток художніх традицій народних промислів і ремесел і відповідних традиційних фахів залежить від урахування закономірностей та сучасних тенденцій. Все більше з’являється підстав вважати ці фахи об’єктами культурної спадщини [6, с. 52]. Щоб повернути сучасному українському суспільству «місце пам’яті», за висловленням П. Нора [3], потрібно подолати віддаленість минулого і сучасності, змінити художнє і візуальне мислення у бік знаходження глибинного змісту, тобто потрібно шукати точки

дотику традицій на інновацій. Цього не зможе зробити окремий заклад без підтримки держави.

Особливої уваги, на нашу думку, потребує осмислення концепції «місць пам'яті», запропонованої французьким істориком П'єром Нора для переосмислення взаємозв'язків між історією, психологією та культурологією стосовно ролі колективної пам'яті в суспільстві. У контексті гуманітарного дискурсу, за висловленням П. Нора, ми живемо в «меморіальну» епоху, коли поняття ідентичності передбачає дію певного механізму: відбулася інверсія індивідуального в колективну пам'ять. У соціальному середовищі, в якому відбувається процес соціалізації людей, колективна пам'ять функціонує у двох модусах – комунікативної та культурної пам'яті. «Комунікативна пам'ять становить собою історичний досвід у рамках індивідуальної біографії, так звану «живу пам'ять» сучасників. Вона існує, доки живуть учасники і свідки подій, тобто приблизно три-чотири покоління. Культурна пам'ять заснована на подіях «абсолютного» минулого. Вона характеризується такими рисами, як інституціональна формалізація, символічне значення (включаючи письмову фіксацію, наявність фахівців – носіїв традиції)» [3, с. 52]. П. Нора дійшов важливого висновку про те, що відсутність підтримки колективною пам'яттю «місць пам'яті» може призвести до втрати назавжди у свідомості соціальної групи минулого, а через багато років породить проблему відновлення.

Місце пам'яті (освітній заклад, музей, архів, місцевість, будівля тощо) потребує підтримки громадою (суспільством, співтовариством) різними способами. Такі місця не з'являються випадково, завжди є причина їхнього виникнення. Соціально-економічні перетворення призводять до трансформації цих місць і спонукають протидіяти виштовхуванню старого, бо саме пам'ять забезпечує спадковість і розвиток за умови узгодження вимог часу і суспільства.

У контексті цієї концепції було переосмислено роль і значення Яворівської художньо-мистецької школи та підхід педагогічного колективу ХПІУ імені Й. Станька до збереження і розвитку її традицій. Враховуючи згадані вище передумови, заклад розробив комплекс заходів, реалізація яких дозволяє зайняти своє місце в культурно-освітньому полі України.

Якість. Створення закладу в австро-угорський період (1896 р.) було спричинене потребою у зразковой школі та майстерні для підняття рівня технологічної культури виробництва та художньо-естетичного рівня виробів, упровадження шляхетніших форм і поліпшення традиційної продукції, забезпечення робітникам кращих заробітків у Яворівському повіті. Якість підготовки учнів контролювалась Промисловою комісією Сейму. В усі наступні історичні періоди заклад був зразковим у підготовці якісних фахівців для деревообробної та художньої галузей, став першим закладом у творчій кар'єрі багатьох митців і виробничників. Цей рівень він утримує і сьогодні за рахунок творчого відбору вступників та індивідуального підходу.

Історія. Діяльність закладу була предметом дослідження багатьох науковців, погляди яких зійшлись на тому, що існує феномен Яворівської художньої школи. Сьогодні можна назвати значну кількість наукових праць у галузі культурології, мистецтвознавчства, педагогіки, регіональної економіки, в яких згадується заклад і його внесок в художню та деревообробну галузі. Бібліографія праць про освітній заклад і праці педагогів наведена в монографії «Яворівська художня школа: освітньо-мистецький аспект» [8] і постійно поповнюється. Заклад приділяє велику увагу людському чиннику, завдяки якому він сформував свій імідж, особистостям, що були рушіями розвитку яворівської освітньо-мистецької традиції: Павло Придаткевич, Богдан Стебельський, Іван Севера, Йосип Станько, Сава Мельник, Касьян Кавас, Михайло Канарчик, Іван Бабійчук, Ігор Гавришкевич та інші [8].

Інноваційні практики. Щоб зрозуміти, на яких засадах потрібно будувати стратегію роботи в закладі художнього профілю, необхідно звернутися до класичного розуміння функціонування етнотрадиції (за М. Станкевичем). Розсіюванню та

руйнуванню традиції протистоїть випробуваний часом консервативний елемент. Кожен новий елемент є спадком одного покоління, його потрібно зберігати і транслювати, щоб перевірити на стійкість. Проте кожне явище потребує доповнення і модернізації, що в свою чергу актуалізує пошуку сучасних елементів, які пов'язуються з різними інноваціями.

При виготовленні будь-якого виробу здійснюється проєктно-технологічна діяльність, яка з точки зору дизайну має обов'язково доповнюватись розглядом технічної, організаційної та соціально-культурної сфер для потенційного прийняття пропонованих інновацій. Фактично потрібно спроєктувати точки дотику користувачів зі створеними об'єктами, в яких вже самі інновації отримають символічну цінність і смисл. Робота з різними соціально-культурними аспектами потрібна для посилення культурного резонансу, переборювання культурних бар'єрів, створення наративу, що пов'язує товари, послуги, бренди і цінності, які ґрунтуються на культурних кодах і посиланнях. Таким чином легітимізуються цінності, актуалізуються практики і формується ідентичність.

Інноваційні практики закладу передбачають зміни в багатьох напрямах його роботи. Перш за все у закладі створене творче середовище, яке сприяє засвоєнню особливого художнього стилю, що став своєрідною візитівкою закладу. Починаючи від вхідних дверей, відбувається занурення в різноманітні прикладні аспекти використання яворівських художніх традицій: оздоблення інтер'єрів (художні вироби з дерева, з лози і металу, картини, розписи стель, дверей, меблів), внутрішніх столярних робіт і виробів (сходи, двері, світильники, столи, крісла, шафи, підставки, традиційні яворівські забавки).

Своєрідною перлиною закладу є «Музей історії художніх ремесел Яворівщини», який визнаний одним з найкращих серед освітніх закладів області, є найстарішим музеєм району. Незаперечною перевагою закладу є те, що його фонди сформовані з найкращих зразків професійної творчості працівників і здобувачів у різних видах художньої і ремісничої творчості. Він виконує своєрідну місію – допомагає відвідувачам встановлювати духовні зв'язки минулого і сьогодення, шукати тонкий баланс між буденним і святковим, між народним та академічним мистецтвом. Сучасний підхід у роботі музею тісно пов'язаний з життям закладу і яворівської громади, суспільними подіями, художньо-мистецькими традиціями і подіями. Музей має постійну експозицію та активно використовує можливості у форматі змінних виставок. Новою мистецькою практикою є періодичні виставки під назвою «Зустрічі на Яворівщині». Основною метою таких виставок є трансляція творчих здобутків митців на прикладі мистецтва різних регіонів України. Освітня мета подібних виставок пов'язана з можливостями здобування візуального досвіду здобувачами, професійна мета – ознайомлення з регіональними особливостями розвитку мистецтва та його представниками.

Інші інновації стосуються модернізації підходів до виготовлення меблевої продукції, включаючи внесення змін у формоутворення, художнє оздоблення і технологічні рішення. Важливим аспектом є співпраця з сучасними фірмами технологічного оснащення в деревообробній галузі та роботодавцями, які розуміють цінність поєднання традицій, якості підготовки та сучасних інновацій.

Таким чином, з нашого дослідження випливають такі основні висновки. Сучасна модернізація професійної (професійно-технічної) освіти спрямована на підвищення її економічної ефективності та генералізацію її матеріально-технічної бази, фінансів і людського ресурсу, на здобуття переважно масових професій. Під загрозою зникнення опинилася професійно-художня освіта і низка унікальних ремісничих художніх фахів. Таким чином нівелюється ціннісне ставлення до традицій народних художніх ремесел і промислів. Спостерігається розрив вимог часу і суспільства щодо збереження і розвитку традицій з українською реальністю. Можна констатувати, що багато заяв із стратегій розвитку і держави, і регіонів є мертвонародженими, переважає прагматичне ставлення

до джерел формування національних культурних цінностей. Однією з таких цінностей є ремісничі фахи народних художніх промислів і ремесел.

У багатьох країнах світу, орієнтованих на збереження національних культурних цінностей, ця проблема знайшла своє вирішення законодавчим шляхом [6], об'єднавши зусилля освітян, уряду, суспільства і громад. На нашу думку, найбільш вдалим рішенням є виокремлення статусу професійно-художньої освіти, узаконення формату її функціонування (самостійно чи у складі закладів вищої художньої освіти) та державне фінансування за особливим статусом з правом укладати самостійно навчальні програми. Лише у цьому випадку Україна впишеться у глобальний тренд – інтеграції традицій та інновацій в художній освіті, що є сучасною умовою створення культурного контенту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є., Тименко В. Етнодизайн-освіта: формування української національної ідентичності. *Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну»*, м. Київ, 27 квітня 2023 року: у 2 томах. Київ: КНУТД, 2023. Том 1. С.301-304.
2. Гетманцев Д. Роль креативних індустрій в економіці післявоєнної України. *Економічна правда:* сайт. 21.12.2022. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/21/695268
3. Іщенко Є.О. Концепція «місць пам'яті» П'єра Нора в контексті досліджень про колективну пам'ять. *Питання культурології*. 2020. №36. С. 49-59. doi: https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221044
4. Перець О. Шляхи розвитку сучасної української регіональної мистецької школи. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні* : зб. наук. праць / Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України ; редкол. : В. Д. Сидоренко (голова), А.О.Пучков, Л.А.Дрофань таін. К.: ІПСМНАМ України, 2016. Вип. 11 : Молоде мистецтво України : Сучасні вектори розвитку художньої освіти в умовах формування нової культурної реальності в суспільстві. С.66-68.
5. Поснова Т. В., Теліщук М. М. Відновлення розвитку креативної економіки в регіонах України. *Регіональна економіка*. 2023. №1. С.14-22. . URL: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-2
6. Сліпчишин Л., Гевало В. Професійна художня освіта: проблеми і шляхи їх розв'язання. *Професійна освіта*. 2022. № 2. С.50-52.
7. Сліпчишин Л., Мелько М. Мала академія як інноваційна форма професійного розвитку майбутніх фахівців кулінарного профілю. *Молодь і ринок*. 2022. № 1. С. 56-61. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.252290
8. Сліпчишин Л.В. Яворівська художня школа: освітньо-мистецький аспект: монографія. Львів : Вид-во «Срібне слово», 2017. 240 с.
9. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за заг. ред. В.В.Дубічинського. Х. : ВД «ШКОЛА», 2006. 1008 с.
10. Чекардін Ю. М. Сучасне українське мистецтво як форма соціальної комунікації на шляху до євроінтеграції. *Європейські студії в університетах України* : матеріали наук.-практ. конф. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, Каф. Світового госп-ва і міжнар. екон. відносин, Каф. Жана Моне. Київ : ІМВ КНУ, 2016. С. 199–201.